

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
 “Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ความสุขตามความเป็นจริง Happiness According to Reality

ไชยเดช แก่นแก้ว¹, กิรติ บุญเจือ², สิริกร อมฤตวาริน³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาปรัชญาและจริยศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²ศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³อาจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัยในเชิงปรัชญาว่าการที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการทฤษฎีหลังนวยุคเป็นความสุขแท้หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า การที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการทฤษฎีหลังนวยุคเป็นความสุขแท้ เมื่อตีความบนกระบวนการทฤษฎีหลังนวยุคสายกลาง ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นสาระสำคัญของปรัชญากระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นวัฒนธรรมกระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นศาสนากระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นความสุขแท้ตามสัญชาตญาณปัญญา

คำสำคัญ: ความสุขแท้ตามความเป็นจริง, หลังนวยุคสายกลาง, คุณภาพชีวิต

Abstract

The objective of the study was to answer the philosophical question of whether mankind has improved the quality of life according to the postmodern philosophy is the true happiness or not. The study found that the human being has developed the quality of life according to the postmodern philosophy era is the true happiness. The interpretation on paradigms of postmodern for the following reasons; 1) The development of quality of life is the essence of the philosophy of postmodernism, 2) The development of the quality of life is the culture of postmodernism, 3) The development of quality of life as a religion, and 4) The development of quality of life is a true happiness based on intuitive intelligence.

Keywords: Happiness According to Reality, Moderate Postmodern, Quality of Life

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาในงานวิจัยนี้ เกิดจากผู้วิจัยสนใจกระแสการแสวงหาความสุข หากแต่ผู้วิจัยมีทฤษฎีความหมายของมนุษย์ในปัจจุบันนั้นต่างก็มั่นใจว่าถ้ามีเงินมากพอก็รับประกันความสุขเชิงสวัสดิภาพได้ (welfare) อันเป็นความสุขพื้นฐานตามสิทธิของความเป็นมนุษย์และเป็นฐานสำคัญของแนวคิดมนุษยนิยมที่แพร่หลายในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในทางปรัชญาซึ่งจะต้องพิจารณาความสุขนั้นให้ชัดแจ้ง เนื่องจากความสุขนั้นมีทั้ง

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ความสุขแท้ (authentic happiness) และความสุขไม่แท้ (inauthentic happiness) ซึ่งยังคงเป็นปัญหาอภิปรัชญาที่ยังถกเถียงกันได้ (Feldman, 2010) มนุษย์ส่วนใหญ่ที่ได้เพียรพยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความก้าวหน้า ตอบสนองความต้องการในระดับต่างๆ ได้โดยเชื่อตามที่สังคมรอบข้างได้บอกไว้ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีสัญชาตญาณปัญญาของตนเองที่กำลังกระทำการอย่างเข้มข้นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการดิ้นรนทางจิตใจ มีความไม่ชอบสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ และขยับไปสู่การเกิดแรงปรารถนาที่จะปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้ดีกว่าเดิม

ส่วนความสำคัญของปัญหานี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัยว่า การที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการทฤษฎีหลังนวยุคเป็นความสุขแท้หรือไม่ เพราะมนุษย์โดยทั่วไปย่อมต้องการชีวิตที่มีความสุข เป็นอุดมคติของชีวิต ในทางปรัชญาได้มีการวิเคราะห์ความสุขไว้หลากหลาย หากแต่ในปัจจุบันกระแสมนุษยนิยมที่กระจายไปทั่วโลกได้ส่งเสริมว่า ความดีสูงสุดที่ควรแสวงหาและยึดถือเป็นอุดมคติของชีวิตนั้นมีมากมายหลายสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความสุขกาย ความสบายใจ ปัญญาความรู้ ความหลุดพ้น การได้พักผ่อนและการได้ชื่นชมศิลปะ การมีเพื่อน การได้รับการยอมรับจากสังคม พื้นฐานของชีวิตอยู่ได้ด้วยวัตถุต้องตอบสนองความต้องการส่วนตน แต่ต้องควบคุมให้พอเหมาะมนุษย์วิวัฒนาการมาจากสัตว์ แต่คนกับสัตว์ต่างกันโดยคุณภาพ มนุษย์ได้มาจนถึงระดับหนึ่งที่สามารถลิ้มรสสิ่งต่างๆ ได้หลายสิ่งไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องดื่ม มีความชื่นชมกับประสบการณ์บางอย่างที่สัตว์อื่นทั่วไปไม่มี เช่น ศาสนา ศิลธรรม ศิลปะ การผจญภัย การใช้สติปัญญา ความรู้ การมีลูกหลานและเห็นความสำเร็จของเขา การสืบทอดชื่อเสียงและตระกูลให้ยาวนาน สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าในตัวเอง ไม่มีอะไรฐานะสูงสุดกว่ากัน คนที่มีชีวิตที่สมบูรณ์ คือคนที่พอใจในสิ่งต่างๆ เหล่านี้ และแสวงหาสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน ไม่มีความขัดแย้งหรือมีก็น้อยที่สุด มนุษยนิยมยืนยันว่าความสุขของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เพราะมันไม่มีมาตรฐานกลางหรือมาตรฐานสากล ความสุขจึงเป็นอัตวิสัย

ความต้องการบางอย่างเช่น สุขภาพที่ดี ชีวิตสมรสที่น่าพอใจและงานอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ ได้รับความสนใจในฐานะปัจจัยแห่งความสุขและมีการส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านเหล่านี้อย่างแข็งขันตามกระแสปรัชญากระบวนการทฤษฎีหลังนวยุค (modern philosophy) หากแต่ในมนุษย์ก็ยังสงสัยในความสุข ถ้าสิ่งเหล่านี้จำเป็นอย่างแท้จริงเพื่อจะมีความสุขแล้ว ผู้ที่มีสุขภาพไม่ดี ผู้ที่ไม่ได้มีชีวิตสมรสที่น่าพอใจคู่สมรสที่ไม่มีบุตร และผู้ที่ไม่ได้มีงานอาชีพที่ดีหรือประสบผลสำเร็จในอาชีพ เขาเหล่านั้นควรต้องยอมรับความไม่สุขในชีวิตอย่างไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้จริงหรือ เพราะเมื่อขาดไปก็ย่อมจะต้องไม่มีความสุขอย่างแน่นอน แต่ในความเป็นจริง สิ่งเหล่านี้ไม่ได้สะท้อนออกมาเป็นความสุขแท้ของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนต่างก็ต้องพบเจออุปสรรคปัญหา ความทุกข์ ความสุข ความทุกข์ดำรงอยู่เพราะวิธีที่เรารับรู้สิ่งต่างๆ ในช่วงเวลาอันจำเพาะและจากทฤษฎีอันจำเพาะ สิ่งสำคัญก็คือธรรมชาติแห่งความสุข ถ้าเข้าใจได้ว่ามันไม่เที่ยงแท้ และต้นเหตุของมันคือความยึดถือตนเองเป็นศูนย์กลาง มนุษย์จะมีความเป็นกลางต่อความสุข แต่ด้วยสัญชาตญาณปัญญานั้นมนุษย์ทุกๆ คนก็หวังที่จะมีชีวิตที่เป็นสุขมากกว่าชีวิตที่มีเป็นทุกข์ ศาสนาทั้งหลายสอนว่าสุขหรือทุกข์ขึ้นอยู่กับตัวเราเอง ในทางวิชาการก็เน้นว่าอยู่บนพื้นฐานของมุมมอง ทศนคติของแต่ละบุคคล เป็นเรื่องอัตวิสัยที่มนุษย์จะคิดและต้องการแสวงหาความสุขแก่ตนเองคนฉลาดก็สามารถแสวงหาความสุขด้วยวิธีการที่ฉลาด สามารถได้ความสุขกลับมาเป็นผลตอบแทนแห่งความพยายาม แต่คนไม่ฉลาด เขาก็แสวงหาความสุขด้วยวิธีการที่โง่งเขา

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ในหลายครั้งจึงได้รับความทุกข์มาแทน และมนุษย์ก็พยายามสอนคนอื่นว่าวิธีการแสวงหาความสุขของเขานั้น เป็นวิธีที่ถูกต้องดีงามแล้ว โดยแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีคือ

1. การเพิ่มสิ่งตอบสนองความต้องการให้ได้มากที่สุด
2. การลดความต้องการลงมาให้เหลือน้อยที่สุด

นักปรัชญาในกระแสกระบวนทรรศน์นวยุค เช่น คัมเบอร์แลนด์ (Richard Cumberland, 1631-1718) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าความเป็นอยู่ที่ดีของเพื่อนมนุษย์นั้นสำคัญต่อการเสาะแสวงหาความสุขของเราเอง (pursuit of our own happiness) ล็อก (John Locke, 1632-1704) ได้เสนอว่าความสมบูรณ์สูงสุดของ ธรรมชาติทางปัญญาอยู่ที่การแสวงหาความสุขที่แท้จริงและมั่นคงอย่างระมัดระวังและอย่างต่อเนื่อง วอลลา สตัน (William Wollaston, 1659-1724) อธิบายว่าการแสวงหาความสุขโดยการปฏิบัติตามหลักเหตุผลและ ความจริงเป็นนิยามที่ถูกต้องที่สุดของศาสนาธรรมชาติ เบลลามากี (Jean Jacques Burlamaqui, 1694-1748) นักรัฐศาสตร์ทฤษฎียกย่องการแสวงหาอันสูงส่งของความสุขที่แท้จริงและมั่นคงและ วิลล์ Gerry Will (1923-1978) นักประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชี้ว่าการแสวงหาความสุขนั้นไม่ได้หมายถึงทรัพย์สินหรือความสุข ส่วนบุคคลแต่เป็นความสุขของส่วนรวมในอีกด้านหนึ่ง ฮอฟเฟอร์ (Eric Hoffer, 1898-1983) นักปรัชญาทาง สังคมได้ตั้งข้อสังเกตว่าการแสวงหาความสุขเป็นต้นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของการไม่มีความสุข (The search for happiness is one of the chief sources of unhappiness) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเสาะแสวงหา ความสุขนั้นอาจเป็นเหตุให้เราไม่มีความสุข เช่น การสะสมเงินทองทรัพย์สิน การเป็น คนรวย การแสวงหา ชื่อเสียงหรือการยอมรับการติดตามเป้าหมายทางการเมืองสังคมหรือเศรษฐกิจและในกระแสต่อต้านได้ส่งเสริม ว่า หากเพียงแต่เราเลิกพยายามที่จะมีความสุข เราก็จะมีความสุขได้พอสมควร โดยนำเสนอว่า 1) ถ้าหาก ความต้องการมาก แต่สิ่งตอบสนองความต้องการน้อย จะเกิดปัญหา มาก 2) ถ้าหากความต้องการน้อย แต่สิ่ง ตอบสนองความต้องการมาก จะเกิดปัญหาน้อย 3) ถ้าหากไม่มีความต้องการหรือความต้องการเป็นศูนย์ ไม่ว่า สิ่งตอบสนองความต้องการจะมีมากหรือน้อย ปัญหา ก็ไม่มี

ทรรศนะอันหลากหลายเกี่ยวข้องกับความสุขอย่างความซับซ้อนและน่าที่จะศึกษาถกเถียงกันในเชิง อภิปรัชญาได้ต่อไปอย่างไม่สิ้นสุดยิ่งไปกว่านั้น ผู้วิจัยมีทรรศนะส่วนตัวที่ได้ประสบการณ์จากการดำเนินชีวิตว่า ชีวิตมนุษย์นั้นเต็มไปด้วยความทุกข์ ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งเป็นความเป็นจริงของทุกชีวิต และยังมี ความทุกข์อื่น เช่น การประสบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งที่เป็นที่รัก การปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่ได้สิ่ง นั้น สิ่งเหล่านี้ก็เป็นทุกข์ ความทุกข์ทั้งทางกายภาพและความทุกข์ในจิตใจล้วนเกิดอยู่รายล้อมมนุษย์ แล้ว มนุษย์มีความสุขได้อย่างไร ทั้งนี้การติดยึดในตัวตนเป็นพื้นฐานของความทุกข์ทั้งปวง แต่ชีวิตมนุษย์ก็ไม่ น่าจะ เกิดมาเพื่อทุกข์ มนุษย์จึงน่าจะมีความสุขมากกว่านี้ ความสำเร็จในชีวิตด้านต่างๆ น่าจะนำมาซึ่งชีวิตที่มี ความสุขทั้งกายและใจแต่จากประสบการณ์ส่วนตัวแล้ว ก็พบว่ามีความสุขตามมาอยู่นั่นเอง ผู้วิจัยเชื่อว่าคน ส่วนใหญ่ในโลกขณะนี้ต่างก็พากันไม่แน่ใจแล้วว่าอะไรกันแน่ที่จะทำให้มีความสุขมนุษย์ย่อมปรารถนาความ เปลี่ยนแปลง หากว่าความเปลี่ยนแปลงนั้นอยู่ในอำนาจของมนุษย์เองหรือสอดคล้องกับความต้องการของ มนุษย์เอง มนุษย์ต้องการสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ แต่มนุษย์ไม่ต้องการการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ไม่อาจคาดการณ์ ได้ และต่างคิดถึงอนาคตด้วยใจที่เป็นทุกข์

การหาความสุขคืออะไร ความสุขนั้นใช่ความพึงพอใจหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นความพึงพอใจในชีวิต หรือ ความพึงพอใจในงาน ความพึงพอใจในชีวิตแต่งงาน ถ้ามนุษย์คาดหวังอะไรไว้มากๆ แล้วไม่ได้ตามที่มนุษย์หวัง

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
 “Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

เอาไว้ ความพึงพอใจของมนุษย์ก็จะลดน้อยลงกว่าเดิม ความพึงพอใจตัวนี้มีตัวแปรเป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และกำลังใช้ชีวิตของมนุษย์อย่างมีหรือคือความหมายของคุณค่าหรือเปล่า แล้วอะไรคือความสุขแท้ที่มนุษย์อยากมีความสุขแบบใดมากที่สุด คำถามที่สำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคนที่พยายามขวนขวายหาความสุขที่สมดุลในแต่ละแบบก็คือ มนุษย์ควรให้น้ำหนักกับความสุขแท้แบบใดมากกว่ากันและการใช้เวลาไปกับวิถีชีวิตแบบใดที่จะทำให้มนุษย์ได้มาซึ่งความสุขแท้

หากทดลองคิดอย่างลัทธิเอพิคิวเรียนที่เน้นการจัดสรรความสุขที่มีอยู่ตลอดชีวิตแล้ว ค่าเฉลี่ยของมนุษย์คือ 70 ปี หรือ 25,500 วัน คิดเป็น 613,200 ชั่วโมง ในเวลาทั้งหมดนั้นมนุษย์ผู้ใหญ่ใช้ไปกับการนอนวันละประมาณ 6 ชั่วโมง เท่ากับ 153,300 ชั่วโมง จึงเหลือเพียง 459,900 ชั่วโมง หรือเท่ากับ 52.5 ปี แต่เราต้องใช้เวลาในการเติบโตและเรียนรู้จนมีระดับการศึกษาที่เหมาะสมภายใต้การเลี้ยงดูและดูแลของครอบครัว 21 ปี ซึ่งประกันความสุขในระดับพื้นฐานหรือที่เรียกว่าความสุขสวัสดิภาพ มนุษย์เราจึงมีเพียง 31.5 ปี เท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบการจัดสรรความสุขแก่ตนเอง แต่ถ้าเราทำงานจนถึงอายุ 60 ปี วันละ 7 ชั่วโมง 5 วันต่อสัปดาห์ เราจะใช้เวลา 73,710 ชั่วโมง หรือ 8.41 ปี ไปทำการทำงาน มนุษย์มีเวลาที่เป็นอิสระเพื่อใช้ในการอยู่กับตัวเอง การเดินทางและใช้ชีวิตมากถึง 23 ปี หรือ รวบรวม 201,480 ชั่วโมง มนุษย์จึงพยายามแสวงหาวิธีการที่จะเข้าถึงความสุขเพื่อตนเองให้ได้มากที่สุดตลอดช่วงเวลานี้โดยพัฒนาวัตถุทางด้านวิทยาศาสตร์อันจะเป็นสิ่งนำมนุษย์เข้าไปหาความสุขได้ แต่แม้มนุษย์จะได้ครอบครองทุกสิ่งและบงการทุกอย่างตามที่ตนปรารถนาจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษย์จึงได้รับความสุขสำหรับตนเองและสังคมซึ่งเป็นลักษณะทางรูปธรรมในขณะที่ความสุขทางนามธรรมอันได้แก่ความสุขใจนั้นกลับทวีปัญหารุนแรงมากยิ่งขึ้น คนส่วนใหญ่ไม่มีความสุขสบายใน ชีวิตสังคมอยู่ในภาวะที่เดือดร้อนและมีความขัดแย้งที่แตกแยก ประสมกับปัญหาสังคมและเศรษฐกิจจึงทำให้มนุษย์เกิดความสับสนความกังวล และกลายเป็นความเครียด ความทุกข์อย่างไม่รู้ที่สิ้นสุด

แล้วคำตอบของความสุขของมนุษย์คืออะไร การใช้เวลาไปกับชีวิตแบบไหนจึงจะทำให้มนุษย์ได้มาซึ่งความสุขตลอดชีวิต และความสุขเหล่านั้นเกิดจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามกระบวนการตรรกศาสตร์ปรัชญาหลังนวยุคได้ไหม ทั้งนี้ ไมเคิลแองเจโล (Michelangelo, 1475-1564) กล่าวว่า สิ่งที่เป็นอันตรายต่อเราทั้งหลายไม่ได้อยู่บนฐานของการตั้งเป้าหมายที่สูงเกินไปและทำไม่ได้ดังที่หวัง แต่เป็นการตั้งเป้าหมายที่ต่ำและบรรลุเป้าหมายนั้นได้ มนุษย์ผู้มีสัญชาตญาณปัญญาในระดับกระบวนการตรรกศาสตร์หลังนวยุคจึงต้องย้อนอ่านใหม่เพื่อค้นหาวิธีการมีความสุขจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักกระบวนการตรรกศาสตร์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางให้ได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการมีความสุขจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักกระบวนการตรรกศาสตร์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง (happiness from quality of life in moderate postmodern) เพื่อตอบคำถามการวิจัยว่าการที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการตรรกศาสตร์หลังนวยุคเป็นความสุขแท้หรือไม่ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปรัชญาเพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดจากการประนีประนอมทุกฝ่าย เท่าที่จะทำได้และมีเหตุผลเหนือกว่าทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตอบคำถามวิจัยในเชิงปรัชญาว่าการที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการตรรกศาสตร์หลังนวยุคเป็นความสุขแท้หรือไม่

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางกรอบการวิจัยเกี่ยวกับมโนคติ โดยศึกษาจากงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับปรัชญากระบวนการทรรศน์ มโนคติความสุขแท้ตามระดับสัจชาตญาณ และปรัชญาความสุขและมโนติของการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นหลัก

การทบทวนวรรณกรรม

1. แอร์เรสทาเทิล ได้กล่าวถึงเรื่องความสุขไว้ว่า โดยธรรมชาติคนอยากมีความสุขอยู่แล้วโดยไม่ต้องสอน ปัจจัยสำคัญที่ค้ำประกันความสุขของปัญญาได้แก่ “ตระกูลดี มีเพื่อนดีมาก ๆ มีทรัพย์สมบัติ มีสุขภาพดี มีลูกดีดีมาก ๆ อายุยืนอย่างแข็งแรง ความหล่อ/งาม ร่างกายสมส่วน แข็งแรง มีชื่อเสียง เกียรติยศ โชคดี และคุณธรรม” John Dudley. (2012) กิรติ บุญเจือ (2556) ชี้ว่าปัจจัยเหล่านี้จะเป็นความสุขระดับรองลงมา หากมนุษย์ไม่เรียนรู้ให้รู้ธรรมชาติของมนุษย์อย่างถ่องแท้ว่ามนุษย์มี 4 สัจชาตญาณซึ่งต้องเลือกตอบสนองอย่างถูกต้องตามธรรมชาติแท้ของมนุษย์ ที่สำคัญที่สุดคือ นิยามความสุขระดับต่างๆ ให้ชัดเจน

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเนื้อหาปรัชญาที่ได้รับความสนใจโดยสาระทางจริยศาสตร์เป็นสำคัญด้วย คัมเบอร์แลนด์ (Richard Cumberland, 1631-1718) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ความเป็นอยู่ที่ดีของเพื่อนมนุษย์นั้นสำคัญต่อการแสวงหาความสุขของเราเอง (pursuit of our own happiness) ล็อก (John Locke, 1632-1704) ได้เสนอว่าความสมบูรณ์สูงสุดของธรรมชาติทางปัญญาอยู่ที่การแสวงหาความสุขที่แท้จริงและมั่นคงอย่างระมัดระวังและอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ฮอฟเฟอร์ (Eric Hoffer, 1898-1983) นักปรัชญาทางสังคมได้ตั้งข้อสังเกตว่าการแสวงหาความสุขเป็นต้นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของการไม่มีความสุข (The search for happiness is one of the chief sources of unhappiness) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแสวงหาความสุขนั้นอาจเป็นเหตุให้เราไม่มีความสุข เช่น การสะสมเงินทองทรัพย์สิน การเป็น คนรวย การแสวงหาชื่อเสียงหรือการยอมรับการติดตามเป้าหมายทางการเมืองสังคมหรือเศรษฐกิจและในกระแสต่อต้านได้ส่งเสริมว่า หากเพียงแต่เราเลิกพยายามที่จะมีความสุข เราก็จะมีความสุขได้พอสมควร ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงไม่เกี่ยวข้องกับความสุข เป็นเพียงการตอบสนองความต้องการของมนุษย์เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยทางปรัชญาสองแนวทางอันได้แก่ วิชาวิธี (dialectics) และวิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (discursive)

วิชาวิธี คือการตั้งคำถามที่อาจตอบได้หลายคำตอบที่เป็นไปได้ (pluralistic)

วิธีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นคือ การรับฟังเหตุผลที่สนับสนุนแต่ละคำตอบ เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดจากการประนีประนอมทุกฝ่ายเท่าที่จะทำได้ และมีเหตุผลเหนือกว่าทุกฝ่ายเท่าที่จะเป็นไปได้

ผลการวิจัย

1. ฝ่ายตรงข้าม เชื่อว่า การที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการทรรศน์หลังนวยุคเป็นความไม่เป็นความสุขแท้ ด้วยเหตุผลสำคัญ 4 ประเด็นคือ ดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็น

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ปรัชญา ขึ้นกับแนวคิดลัทธิปรัชญาต่างๆ กันไป 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นวัฒนธรรม เป็นสัมพัทธ์ ทำให้เกิดการแสวงหาที่ไม่มีขอบเขต 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเสรีนิยมใหม่ เน้นมนุษย์นิยม ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย จึงไม่ควรแยกระดับความสุขเพราะจะเกิดการแตกแยกแตกต่างกัน และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่เป็นความสุขแท้ เพราะความสุขแท้ไม่มีอยู่จริง มีแต่ในคำสอนของศาสนา

2. เหตุผลฝ่ายตรงข้ามดูเหมือนว่า การที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการทรรศน์หลังนวยุคไม่เป็นความสุขแท้ แต่ผู้วิจัยกลับมีความคิดเห็นตรงกันข้ามว่า การตีความดังกล่าวยังมีจุดอ่อนที่สามารถโต้แย้งได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งวิจารณ์เหตุผลของฝ่ายตรงข้ามเพื่อชี้ให้เห็นว่า การตีความของฝ่ายตรงข้ามดังที่กล่าวมานั้นเป็นการตีความที่ผิดเพราะเป็นการตีความที่ก่อให้เกิดเหตุผลวิบัติผู้วิจัยได้แบ่งส่วนของ การวิจารณ์เหตุผลฝ่ายตรงข้ามไว้ 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ลัทธิปรัชญาต่างๆ ไม่ได้สนใจการพัฒนาคุณภาพชีวิตในฐานะอภิปรัชญา” 2) วัฒนธรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นชุดของวัฒนธรรมที่หล่อมซ้อนทับกัน แม้เป็นสัมพัทธ์แต่ก็มีขอบเขต” 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีหลายระดับ การแจกแจงจึงไม่ใช่การแบ่งแยกแตกต่าง” 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นความสุขแท้บนความเป็นจริงปรัชญาและศาสนา”

3. เมื่อได้ข้อสรุปเป็นที่แน่ใจแล้วว่า เหตุผลที่ฝ่ายตรงข้ามยกมาเป็นเหตุผลที่ยังมีจุดอ่อนซึ่งสร้างเหตุผลวิบัติเกิดขึ้นมากมาย ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอต่อไปว่าควรมีการหาคำตอบใหม่ที่ดูสมเหตุผลมากกว่าคำตอบเดิม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอคำตอบใหม่ว่า การที่มนุษย์ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญากระบวนการทรรศน์หลังนวยุคเป็นความสุขแท้ได้ เมื่อตีความบนกระบวนการทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นสาระของปรัชญากระบวนการทรรศน์หลังนวยุค 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นวัฒนธรรมกระบวนการทรรศน์หลังนวยุค 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นศาสนากระบวนการทรรศน์หลังนวยุค และ 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นความสุขแท้ตามสัญชาตญาณปัญญา

อภิปรายผลการวิจัย

หลังนวยุคนิยมสายกลาง (moderate postmodernism) เป็นกระแสความคิดที่ประนีประนอมความคิดเห็นอันสุดขั้วระหว่างลัทธิมนุษยนิยม (modernism) ที่มีความคิดเห็นที่ว่า ความสุขเป็นสิ่งสากล (universal) มีลักษณะเป็นปรนัย (objective) กับลัทธิหลังนวยุคนิยมสายสุดขั้วที่มีความคิดเห็นที่ว่า ความสุขเป็นสิ่งเฉพาะ (individual) ของแต่ละบุคคล มีลักษณะเป็นอัตนัย (subjective)

จุดมุ่งหมายของหลังนวยุคนิยมสายกลาง (กิริติ บุญเจือ, 2551 หน้า 211) ก็คือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้แก่ การพัฒนา “สัญชาตญาณปัญญา” ให้สูงขึ้น และ “การทำดี มีสุข” ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม

หลักการของหลังนวยุคนิยมสายกลาง สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น คือ

1) ความสุขที่แท้ตั้งอยู่บนความสุขของตนและผู้อื่นโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (กิริติ บุญเจือ, 2556 หน้า 73) ความสุขที่แท้ของปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลางมีหลักการดังนี้ ความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้, ความทุกข์บนความสุขของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้, ความทุกข์บนความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ใช่ความสุขแท้, ความสุขบนความสุขของผู้อื่น คือ ความสุขแท้ ดังนั้น ความสุขที่แท้จริงนั้นก็คือ ความสุขของทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้อื่นและตัวเอง หากต้องทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเดือดร้อน อันสาเหตุมาจากความทุกข์ใดๆ ย่อมไม่ใช่

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
“Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

ความสุขที่แท้จริง พลังต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับความสุขแท้ คือ พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังแสวงหา และพลังร่วมมือ

2) ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ลดอะไรเลย (กิรติ บุญเจือ, 2545 หน้า 1) หมายถึง การเปิดใจกว้างเพื่อย้อนอ่านความคิดของมนุษย์ทั้งโลกทุกวัฒนธรรมและทุกวิถีความเชื่อ โดยถือนโยบายว่า ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ลดอะไรเลย (reread all, reject non) ดังนั้น เมื่อเตรียมตัวพร้อมแล้ว ก็จะย้อนอ่าน (re-read) ทุกอย่างทีละขว่งหน้า เพื่อเลือกประเด็นที่สนใจมาคิดใหม่ (re-think) และเสนอเพื่อการนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม

3) มนุษย์มี 4 สัญชาตญาณซึ่งต้องเลือกตอบสนองอย่างถูกต้องตามธรรมชาติแท้ของมนุษย์ (กิรติ บุญเจือ, 2556 หน้า 13-14) หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งหลายในโลกนี้ล้วนแต่มีสัญชาตญาณด้วยกันทั้งสิ้น บางสิ่งมีสัญชาตญาณเดียว แต่บางสิ่งมีถึง 4 สัญชาตญาณ ซึ่งก็คือมนุษย์ มนุษย์ประกอบด้วยสสารและแบบคน จึงมีหน้าที่ตามสัญชาตญาณปัญญา ซึ่งสามารถทำหน้าที่ของสัญชาตญาณที่ต่ำกว่าด้วย ขณะใดทำตามสัญชาตญาณใดขณะนั้นก็มีสุขตามระดับสัญชาตญาณนั้น ความสุขบางอย่างของมนุษย์จึงเป็นความสุขแท้ตามความเป็นจริงของสัญชาตญาณ 3 ระดับแรก แต่เฉพาะระดับสุดท้าย คือ ความสุขตามสัญชาตญาณปัญญาเท่านั้น จึงได้ความสุขแท้ตามความเป็นจริงของมนุษย์ผู้มีปัญญา

วิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลางให้พบกับสุขแท้ตามจริง ได้แก่ การสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา ดังนี้

มนุษย์ผู้มีสัญชาตญาณปัญญาระดับกระบวนทรรศน์หลังนวยุคจึงต้องย้อนอ่านใหม่เพื่อค้นหาวិถีการมีความสุขจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักกระบวนทรรศน์ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางให้ได้ และต้องพยายามหาโอกาสแสดงตนว่าไม่เหมือนสัตว์เดรัจฉานทั้งหลาย ไม่เหมือนแม่มดที่มึนเมาที่มึนเมาทรวอดทรงเหมือนกับตนแต่ไม่พัฒนาเป็น มนุษย์ คือ สามารถฝ่าไม่เอาด้วยกับสัญชาตญาณที่ต่ำกว่า เช่น ฝ่าสัญชาตญาณก้อนหินที่มีความสุขกับการอยู่เฉยๆ โดยการออกไปหาอาหาร เดินเล่น ฝ่าสัญชาตญาณพืชที่เน้นกอบโกยโดยแบ่งส่วนอาหารดีๆ ที่ตนอยากกินแก่บุตรภรรยา ฝ่าสัญชาตญาณอารักขาอินที่มุ่งถ่ายทอดยีนให้มากที่สุด เป็นการเลือกคู่ที่ตนพึงใจและรักเฉพาะคู่ของตน ในขณะที่เดียวกันก็อาจฝ่าสัญชาตญาณปัญญาโดยตัดสินใจทำแปลกแหวกแนวได้ไปจากคนอื่นๆ ได้ ความสุขตามสัญชาตญาณระดับปัญญา เป็นความสุขจากการคิด การแก้ปัญหาและการแสวงหาความรู้เพื่อฝ่าความสุขของสัญชาตญาณระดับต่ำของตนเอง และพร้อมที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ก้าวหน้า ลัทธิสำคัญยอมเป็นลัทธิพัฒนาการนิยม (progressivism) ผู้ที่ได้เรียนรู้แนวคิดวิธีคิดและนำแนวคิดวิธีคิดนั้นมาปฏิบัติให้เป็นวิถี (mean) และเป็นผล (end) กระบวนการนำไปใช้นั้นก็จะแยกแยะให้บุคคลนั้นเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนว่า เขามีความสามารถในการมองเห็นคำถามต่างๆ ที่คนทั่วไปมองไม่เห็น วิจัยข้อดี ข้อเสีย และวิธานไปในการเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยปัญญา เขาก็จะพบความสุขแท้ตามความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

ควรมีการจัดอบรมในด้านการเรียนรู้เรื่องความสุขแท้และการพัฒนาสัญชาตญาณปัญญาควบคู่ไปกับการศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยเน้นปรัชญาและจริยศาสตร์หลังนวยุคสายกลางเป็นหลัก เพื่อฝึกให้นักศึกษามี

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9
 “Local & Global Sustainability: Meeting the Challenges & Sharing the Solutions”

วิจารณ์ญาณ สามารถวิเคราะห์ ประเมินค่า และตัดสินใจเลือกดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปให้เหมาะสมกับ
 สัญชาตญาณมนุษย์ที่ตนเป็น พร้อมทั้งมีการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหาอยู่เสมอเพื่อพัฒนา
 คุณภาพชีวิตของตนให้มีความสุขแท้ตามความเป็นจริงบนฐานคิดของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพในหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ควรมีการวิจัยเรื่อง “ความสุขแท้ตามหลักธรรมาภิบาล”
- 2) ควรมีการวิจัยเรื่อง “ความสุขแท้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

เอกสารอ้างอิง

กีรติ บุญเจือ. (2545). **ชุดปรัชญาและศาสนาเซนต์จอห์น เล่มต้น เริ่มรู้จักปรัชญา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
 เซนต์จอห์น.

_____. (2551). **คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล**. กรุงเทพฯ: เซน ปรีนติ้ง.

_____. (2556). **ปัญหาและทางแก้เกี่ยวกับการอบรมคุณธรรมจริยธรรม รวมศีลธรรมในประเทศไทย
 จากมุมมองของแซมมวล ฮันติงตัน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Cumberland, R. (1672). *A Treatise of the Laws of Nature*, translated, with Introduction and
 Appendix, translated by Maxwell J. (1727) : Liberty fund. Retieve on December 2017,
 10 from <http://oll.libertyfund.org/titles/cumberland-a-treatise-of-the-laws-of-nature>

Feldman, F. (2010). **The problem of inauthentic happiness. In what is this thing called
 happiness?** Oxford : Oxford University.

John Dudley. (2012). **Aristotle’s Concept of Chance : Accidents, Cause, Necessity, and
 Determinism**. New York : State University of New York Press, Albany.

Locke, J. (1690). **Essay Concerning Human Understanding**. 1st ed. 1 vols. London : Thomas
 Bassett.

William Wollaston, W. (1722) **The Religion of Nature Delineate**. London : J. and P. Knapton.

Will G. (1978). **Inventing America: Jefferson's Declaration of Independence**. New York : A
 Mariner Book.

Mill, J.S. (1951). **Utilitarianism, Liberty and Representative Government**. New York: E.P. Dutton
 and Company Inc.

Vatsyayan, K. (1986). **Made Easy Ethics**. New Delhi: Kedar Nath Ram Nath.

Ethel M. Abert Theodore C. Denise Sheldon P. Peterfreund. (1980). **Great Trasittions in Ethics**. (4th
 ed.). New York: Wabsworth Publishing Company Inc.